

สถานภาพของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยช้างในจังหวัดเชียงใหม่

Assessment of Eco-tourism Using Elephants in ChiangMai

พรชัย ปรีชาปัญญา¹
Pornchai Preechapanya

บทคัดย่อ

การศึกษาสถานภาพของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยช้างในจังหวัดเชียงใหม่เน้นประเมินสถานภาพโดยรวม และประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพของช้าง การเก็บข้อมูลประกอบไปด้วยการสัมภาษณ์โดยวิธีการรวบรวมข้อมูลแบบผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วม การตรวจวัดคุณภาพน้ำบริเวณปางช้างโดยใช้สัตว์ที่ไม่มีกระดูกสันหลังขนาดใหญ่ในน้ำเป็นดัชนี ผลการวิจัยพบธุรกิจประเภทนี้เป็นธุรกิจขนาดเล็ก ถึงขนาดกลาง มีคนเข้ามาเกี่ยวข้องประกอบไปด้วยเจ้าของบริษัทท่องเที่ยว เจ้าของปางช้าง เจ้าของช้าง ควญช้าง คนงาน คนขายของที่ระลึก คนขายอาหาร เกษตรกรขายอาหารช้าง สัตวแพทย์ ชาวบ้านที่ให้เช่าที่พักแก่นักท่องเที่ยว และพนักงานขับรถ รายการท่องเที่ยวประกอบการแสดงช้างทำงาน การแสดงช้าง การนั่งช้างเที่ยว การเดินป่า หรือการนั่งแพ ปางช้างส่วนใหญ่ตั้งอยู่ใกล้ชายป่า และลำธาร เพราะเหมาะสมในการพักผ่อนหย่อนใจของนักท่องเที่ยว และเป็นประโยชน์ต่อสุขภาพของช้าง ช้างเลี้ยงลักษณะนี้ไม่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพน้ำ ความหลากหลายทางชีวภาพ และนิเวศป่าไม้ ในทางตรงกันข้ามก็ไม่ได้ทำให้ป่าอุดมสมบูรณ์ขึ้น และความหลากหลายทางชีวภาพเพิ่มพูนขึ้น แต่พบว่าช้างสุขภาพดีทั้งกายและใจ หากเทียบกับช้างที่ต้องเดินในเมือง ธุรกิจประเภทนี้มีส่วนในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมชนบทน้อย วิธีการท่องเที่ยวแบบนี้สามารถนำมาใช้แก้ปัญหาช้างในเมืองใหญ่ได้ และสามารถนำมาเสริมกิจการท่องเที่ยวภายในอุทยานแห่งชาติ

คำสำคัญ: ช้าง การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม ปางช้าง ดัชนีคุณภาพน้ำ

ABSTRACT

This study on an assessment of eco-tourism using elephants was carried out in ChiangMai province. The study focused on the general pictures of these businesses, the environmental and socioeconomic impact and the impact on elephants' health. The information was collected with Participatory Rural Appraisal technique. The water quality from elephant camps was checked with aquatic invertebrates water index technique. The information showed that these businesses were small and medium size. The people who involve the businesses included owners' tourism companies, owners' elephant camps, owners' elephants, elephant divers, workers, souvenir sellers, owners' restaurants, farmers who sell byproducts from farms for elephant forages, veterinary, owners' homestead and car divers. The schedule of tour included elephant shows, elephants working, trekking, elephants riding or bamboo river rafting. Most of elephant camps are near forests rim and rivers because these areas were suitable for tourists to relax and because they were useful for elephants health. The raised elephants for these activities did not disturbed water quality, biodiversity and forest ecosystems. However, these activities had no an effect on the forest and biodiversity increment. The information also showed that elephants in the camps had good physical and mentally health, if compared with walking in large cities. These businesses seldom develop socioeconomic in local villages, but can help to solve problems about elephant walking in large cities and can also strengthen tourism activities in national parks.

Key words: elephants, eco-tourism, environmental impacts, elephant camps, water quality index.

¹ สถานีวิจัยลุ่มน้ำห้วยเหืองด้าว 130/1 หมู่ที่ 4 ตำบลดอนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ 50180 email: pcpc@loxinfo.co.th